Työttömien Keskusjärjestö

Työttömien Keskusjärjestön lausunto hallituksen esitykseen HE87/2020 vp ja HE114/2020vp – Työllisyyspalveluiden kuntakokeilu

Arvoisa hallintovaliokunta,

Kiitämme lausuntopyynnöstä työttömille tärkeästä työllisyyspalveluiden kuntakokeilusta.

HE87/2020 vp ”*Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta. Esityksen mukaan eräitä valtion työ- ja elinkeinotoimistojen tehtäviä siirrettäisiin kokeilun ajaksi kuntien tehtäväksi laissa tarkemmin määriteltyjen ja osittain vaikeasti työllistyvien asiakasryhmien osalta.*”

HE114/2020 vp ” *Kokeilualueisiin lisättäisiin kuusi uutta kokeilualuetta. Lisäksi neljään alkuperäisessä esityksessä vahvistettuun kokeilualueeseen lisättäisiin kunta tai kuntia… Kokeilualueen kuntien yhteistyö olisi kokeilun lähtökohta, mutta vastuu siirtyvistä tehtävistä olisi viime kädessä kullakin kokeilualueen kunnalla. Lakiin lisättäisiin säännös työnhakijan haastattelujen järjestämisestä ja palvelutarpeen arvioimisesta. Lisäksi tehtäviä koskevaa sääntelyä täydennettäisiin siten, että siltä osin kuin tehtävät siirtyvät kokeilualueen kunnalle, sen velvollisuudet vastaisivat työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuuksia*.”

Työttömien Keskusjärjestö ry:n mielestä,

1. On erittäin huolestuttavaa, että yhdistysten, säätiöiden ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden työtä ei mainita lakiesityksessä kertaakaan. ***Vaikutuksia näiden toimijoiden palveluiden järjestämiseen ei millään tavalla arvioida tai muutoinkaan oteta huomioon***. Järjestävätkö kunnat yksin palvelut vai pyritäänkö huomioimaan välityömarkkinatoimijoiden panosta etenkin pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten palveluiden järjestämisessä?

Jos näitä toimijoita ei oteta mukaan, saattaa olla, että kuntakokeilun aikana toiminnat ajetaan alas – eikä niitä synny kokeilun jälkeenkään. Näin jää arvokas kokemus käyttämättä ja todennäköisesti myös kokeilun tulokset heikkenevät sekä paikkakunnille syntyy pysyväisluontoista palveluaukkoa pitkäaikaistyöttömille.

On esimerkkejä kaupungeista esim. Kaarina, jonka aktivointiaste on jäänyt pysyvästi matalammalle tasolle, kun yhteistyöverkostosta ei ole pidetty huolta ja annettu mm. työttömien yhdistyksen työllistämisen ja kuntouttavan työtoiminnan päättyä. Työttömien yhdistykset järjestävät toimintaa pitkäaikaistyöttömien joukolle, joilla on vaikeuksia päästä avoimille työmarkkinoille tai toimenpiteisiin.

Työttömien Keskusjärjestö

Työmarkkinatukiseuranta: kunnan osarahoittama työmarkkinatuki, Kaarina

Aika	Saajat	Maksetut etuudet euroa	Korvatut päivät	Kunnan osuus euroa
2019	548	2 113 118	68 785	1 199 071
2018	594	2 525 943	79 996	1 395 804
2017	564	2 303 691	71 322	1 259 873
2016	487	1 822 412	56 921	960 671
2015	426	1 557 635	47 226	824 923
2014	252	815 947	25 848	407 974
2013	199	581 680	17 074	290 840
2012	136	400 180	13 025	200 090
2011	114	231 395	8 900	115 697
2010	121	263 572	10 462	131 786
2009	113	207 657	7 952	103 828
2008	120	261 089	11 253	130 545
2007	140	205 234	9 081	102 617
2006	219	397 421	16 862	198 711

http://raportit.kela.fi/ibi_apps/WFServlet

2. Siirtyvätkö työllisyyspoliittisen avustuksen määrärahat kuntakokeilun myötä kokeilukuntien käyttöön?
Joissakin kokeilukunnissa on työttömien yhdistyksiä, joiden työllisyyden edistämisen toiminta on riippuvaista työllisyyspoliittisista avustusrahoista.

Mikäli kuntakokeilu alkaa ensi vuoden alkupuolella, työllisyyspoliittisen avustuksen ja yhdistyksen työllisyyttä edistävän toiminnan välille syntyy mahdollisesti kuukausien katkos. Tämä tarkoittaa herkästi esimiestehtävissä olevien henkilöiden lomauttamista ja/tai irtisanomista sekä yhdistyksen työllisyystoiminnan (ja muun toiminnan) alasajoa. Työllisyyspoliittinen avustus on normaalisti haettu alkusyksystä seuraavalle vuodelle.

Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on ilmoitettu, että TE-toimisto ei myönnä työllisyyspoliittista avustusta ensi vuodelle. Ei ole tiedossa, onko kunnalla käytössään vastaavaa mekanismia, ja millä aikataululla palveluita kilpailutetaan tai ylipäätään järjestetään.

3. Seurantamittareissa tuloksena täytyy nähdä muutkin palvelujärjestelmän tulokset, kuin pelkästään työllistyminen avoimille markkinoille.

Työllisyysasteen nostamiseen liittyy osittain, että palvelujärjestelmä tunnistaa ne työttömät, joiden työkyky ei riitä avoimille työmarkkinoille – ja työkyvyttömyyseläke on tarkoituksenmukaista. On myös joitakin palveluita esimerkiksi koulutus, kuntoutus jne. joihin sijoittuminen voidaan katsoa tarkoituksenmukaiseksi.

4. Kuntakokeilun tutkiminen on näissä olosuhteissa poikkeuksellisen haastavaa koska työvoiman kysyntä on merkittävästi vähentynyt koronakriisin johdosta.

Lisäksi on pohtimisen paikka, voidaanko kuntakokeilun työllisyysvaikutuksia arvioida luotettavasti, kun osallistuvia kuntia on niin paljon? Löytyykö Suomesta (ekonometriseen tutkimukseen) tutkimuksellisesti merkittäviä verrokkikuntia? Mitataanko asiakaskokemusta vai, miten vaikutukset arvioidaan? Lasketaanko muukin kuin työllistymisen suhteellinen tulos vaikutukseksi?

Esimerkiksi syntyy aivan uusi käsitys kuntouttavan työtoiminnan merkityksestä ja vaikuttavuudesta, kun katsotaan muutakin kuin työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Muu luokittelematon ryhmä on pääasiassa jokin muu palvelu, joita ei luokittelussa tunnisteta. Kuntouttavasta työtoiminnasta yllättävän vähän 29 % päätyy suoraan työttömyyteen, vaikka avoimille työmarkkinoille pääsee vain 4 % kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvista (palveluympyrää voidaan siis verrata avoimille työmarkkinoille sijoittumiseen, jota perinteisesti on vain arvioitu vrt. kuva 19. ja kuva 20.).

Kuva 19. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden työllisyystilanne 3 kuukautta toimenpiteen päättymisestä

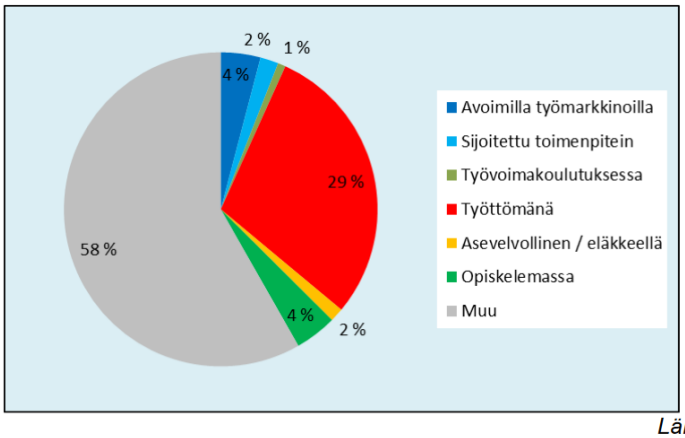

Kuva 20. Avoimille työmarkkinoille sijoittumisosuuden muutos vuonna 2018

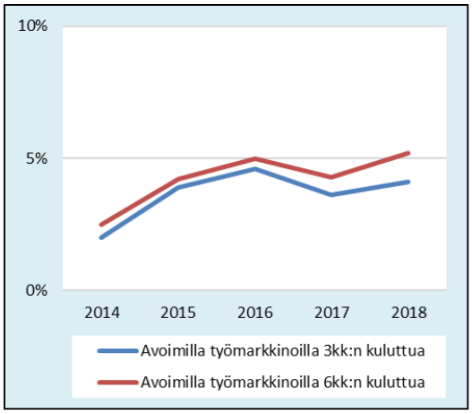

Lähde: Tilastokeskus/Työssäkäyntitilasto

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162379/Aktiivisilta%20ty%C3%B6voimapoliittisilta%20palveluilta%20sijoittuminen%20vuonna%202018.pdf

5. Miksi kokeilukunnissa työnantajapalvelut ovat edelleen TE-toimistojen vastuulla?

Onko valtion ja kuntien hallinnon erottelu työvoimapalveluiden ja työnantajapalveluiden välillä keinotekoinen? Syntyykö kunnissa liiankin sosiaali- ja terveyslähtöinen palvelupolku, jos yrityspalvelut ovat jonkin muun hallinnon alaisia?

Sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteensovittaminen on tärkeää, mutta työ ensin periaatteen tulee olla toimintaa ohjaavaa. Sosiaali- ja terveyspalvelut kulkevat rinnalla.

Työttömien Keskusjärjestö

6. Onko kunnilla (ja TE-toimistoilla) riittävästi ohjausresursseja?

Työttömiltä tulee valituksia sitä, että asiointi TE-toimiston kanssa on nykyisin aivan liian byrokraattista ja hidasta. Henkilökohtaista asiakaspalvelua on vaikea ja henkilökohtaista asiakaspalvelua on joskus mahdotonta saada. Sähköpostiviestein tapahtuva kommunikaatio sisältää helposti väärinkäsityksiä. Tämä on pahimmillaan johtanut toimeentulon katkoksiin, karensseihin ja palveluiden ulkopuolelle sulkemiseen.

Vaikka hallitus panostaa lisämäärärahan turvin lisää henkilökuntaan – muiden pohjoismaiden tasosta jäädään kuitenkin merkittävästi jälkeen.

Ovatko kunnat valmiita tuomaan lisäresursseja kuntakokeiluihin mukaan, jotta työttömät saisivat viiveetöntä, asiallista ja henkilökohtaisen tilanteen huomioivaa asiakaspalvelua?

Helsingissä 17.9.2020

Työttömien Keskusjärjestön puolesta,
Jukka Haapakoski
Toiminnanjohtaja
jukka.haapakoski@tyottomat.fi
+358 50 577 2580